

מראי מקומות- עבודה זרה ס"ה

לימי המשיח כ"כ, הלא טוב לכם עתה כי עכשיו יש לכם חשק ויצר הרע לתענוג כזה, ויצה"ר מגדיל החשק בלבבות כאש בנעורת, ובכל זה אתם צדיקים ואין אתם נופלים בפח היצר, אבל בביאת משיח לא יהי' לכם במציאות תענוג זה, וא"כ אין לכם על מה להתגבר, וא"כ אף שצר ליכא. וע"ז השיב לו רבא דכל החילוק בין עכשיו לימות המשיח הוא שעבוד מלכיות, והיצר הרע לא יבוטל עד תחיית המתים. ואדרבה, יהי' אז שצר שלנו יותר. ושוב הק' לו בר שישך במה יהי' יותר, א"ל כי ידוע כל מי שהוא חפשי ואין לו עול מושל, יותר יצרו גובר לילך בשרירות לבו, וממילא בימות המשיח יהי' מקום טפי לילך אדם בשרירות לבו מדהשתא, כיון שלא יהי' בה שעבוד מלכיות. וע"ש עוד על דרך זה (ובאמת זה לכא' תלוי במח' בין הרמב"ם והרמב"ן, דהרמב"ם כ' בסוף הל' מלכים דלא נתאוו חכמים לימות המשיח אלא כדי שיהיו פנויים לעסוק בתור ובמצוות כדי שיזכו לעוה"ב, אבל הרמב"ן על התורה כ' דימות המשיח הם ימים שאין בהם חפץ, דהיינו שאין בהם בחירה כ"כ. גם ידוע דר' ישראל סלנטר [הובאו דבריו בשפתי חיים- אמונה ובחירה עמ' קמ] והחפץ חיים [הובאו דבריו שם, ובנוסח אחר קצת באור יחזקאל- אלול וימים נוראים, עמ' מז] נקטו בפשיטות שלא יהי' נסיון של קושי היצר בזמן משיח, ואכמ"ל בזה).

(ד) **איבעי לי' למימר לי' מהאי קרא- פי' התורת חיים** דמקראי אלו נראה העדיפות דידן יותר מדידי' (אפי' בלא הא דאימת מלכות), דמקרא דבנות מלכים נראה דאילו לדידי' הוו קיימי זונות שפלות לשרתו, ולדידן יעמדו בנות שלטונים לשרתנו. ומקרא ב' יש ללמוד, דאילו לדידי' יש ערך, שהרי עין יכול לראותה, אבל שלנו אין לו ערך, שהרי עין לא ראתה וכו'.

(ה) **הא דאמר לי' העבר לי' מאה חביות במאה פרוטות- פרש"י**, דכיון דאינו חייב ליתן לו כלום עד שיעבור כל הק' חביות, ממילא הכל

(א) **והתניא, איזהו גר תושב וכו'-** הק' הסדר יעקב, מהו קו' הגמ', הרי הברייתא מפורש יוצא דבגר תושב מיירי, אבל ודאי שייך להיות לו דין עכו"ם, ורק דמ"מ מותר ליתן לו מתנה, כיון דידוע לנו שאינו עובד ע"ז. וכ' דצ"ל דסבר הגמ' דבלי קבלה להיות גר תושב איננו יכולין לסמוך אהא דידוע לנו דעכשיו אינו עובד ע"ז, שהרי היום אומר לו היצר כך, ולמחר כך, וממילא לעולם צריכים אנו לחוש.

(ב) **גר תושב שעברו עליו י"ב חודש ולא מל הרי הוא כמין שעובדי כוכבים- ע' במועדים וזמנים** (ב', עמ' קכ"ח בהגה"ה) שהביא דמלשון הרמב"ם (מלכים ח', ו') משמע דגרס בסוגיין שהרי גר זה כמן האומות. וביאר המועד"ז דהיינו דמי שמסכים להתגייר (דהיינו להיות גר צדק), הרי מיד נעשה גר תושב, אבל אם עברו י"ב חודש ועדיין לא מל, הרי הוא נשאר גוי ככל הגוים, דקבלתו להתגייר לא מהני לעשותו לגר תושב, מאחר שעברו י"ב חודש. אבל תמה על גירסתנו דנעשה כ"מין" בין העכו"ם, דלמה יהי' מין וגרע משאר הגוים, והניח בצע"ג. **והר"י מלניל פי' דמיירי שמעכשיו קבל עליו שבע מצוות כמו שהי' מוטל לבני נח, ויום אחר יום ירגיל עצמו בשאר תרי"ג מצוות (ומשמע דקיבל עליו לעשות כן כדי להתגייר לבסוף), וקמ"ל ברייתא שאם שהה ליכנס תחת כנפי השכינה בשאר מצות, כגון מילה וכיוצא בה, אין בו עוד תקנה כלל, דבודאי החמיץ לבו.**

(ג) **א"ל דידן עדיפא טפי מהאי- תמה הענף יוסף** דלכא' הדבר זר הוא לרבא לומר על דבר מגונה כזה אשר חרפה היא לנו לומר שלנו עדיפא, הרי דבר זה היא מבוזה הוא לכל חכם לב, וגם מה ענין שעבוד מלכות לתענוג גרוע זה. וביאר דהא יפה שעה א' בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, ולפום צערא ומיעוט תענוגי עוה"ז יש לו שצר בעוה"ב. וכל זה כשיש יצר הרע בעולם, אבל בדלית יצר הרע בעולם, א"כ אין אדם חומד כלל לתענוגי העוה"ז, ואין לו שצר במיעוטם. וגוי זה סבר דבביאת המשיח יבוטל יצר הרע, וא"כ שאל למה לכם לקוות

(ט) **נפל על גבי תאנים או ע"ג תמרים- פי'** המאירי, דתאנים רבות, והיין נבלע בהן (ואפי' אם אינם בקועות), ותמרים נעשים קמטים קמטים, והיין נאחז בהן, ולכן לא די באלו בהדחה כמו בענבים.

(י) **שריי' רבא לזבני' לעובדי כוכבים- לכא' יש לעי',** הא החטים אסורים מחמת היין נסך שבהם, וא"כ הם אסורים בהנאה, ומהו ההיתר למוכרם לגוים. וכ' הריטב"א שיש שפירשו דאין יין נסך אסור בהנאה אלא במינו, ואע"פ שאין בו ששים, מ"מ אינו אסור אלא במינו, או היכא דמוקים אוקומי. אבל כ' הריטב"א דאי"ז נכון, שהרי כל איסור שבעולם שאוסר תעורבותו הרי הוא כמוהו. אלא כ' דטעמא דהכא משום סתם יינם הוא, וקיי"ל דאפי' יין ביין ימכר כולו לנכרים חוץ מדמי יין נסך שבו, והכא בדמי חטים גרידי הוה מזבני להו.

(יא) **אבל עושין אותו תכריכין למת- הק' תוס',** מ"ש מציצית, דאמרי' דבשעה שיקברהו מטילין בו ציצית משום לועג לרש, ולימא גם בכלאים כן. ותי' דשאני ציצית שהוא שקולה כנגד כל המצוות. ועוד כ' דהגמ' שם אתי לפי שמואל דס"ל דאין מצוות בטילות לעתיד לבוא. וע"ע בריטב"א בנדה (סא:) שכ' דכיון דכלאים אין ניכר ונראה לרבים, א"כ אין בזה לועג לרש. ועוד תי' דלא אסרה התורה כלאים אלא בלובשו דרך חימום ולבישה, וכיון שאין התכריכין מחמם למתים, כיוצא בו בחיים מותר, וא"כ לא שייך בזה לועג לרש. אולם מ"מ הי' צריך להא דמצוות בטילות לעתיד לבוא, דהא אמרי' דמתים שעתיד הקב"ה להחיות בלבושיהן עומדין, ונמצאו לובשין כלאים באותה שעה, ולכן ודאי צריכין לומר דמצוות בטילות לעתיד

לבוא. [וע"ש עוד בדבריו שם, דמבואר דלפי שמואל דס"ל דאין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, היינו דאין תחיית המתים כלל בימות המשיח. ויש לעי' בזה, שהרי הריטב"א בסוף תענית כ' דלצדיקים שהיו מצפים לישועה יהי' תחיית המתים בזמן משיח, וא"כ למה אין חוששין עכ"פ לצדיקים אלו שלא ילבשו כלאים, ולכא' משמע מדבריו בנדה דרבריו בתענית אינם לפי שמואל, ולשמואל אין תחיית המתים "כלל" בזמן משיח, ומה דמבואר ביומא דנח"י יכולין לשאול למשה איך להלביש הכהנים, י"ל דלא אתי כפי שמואל, וצ"ע בכל זה.]

(יב) **ולזבנינהו לעכו"ם שלא בפני ישראל- כ'** הרמב"ן ששמע שר' חננאל כ' דזהו עוד טעם

שייכים להדדי, וגם הם תלויים בהחבית של יין נסך. והוסיף הראב"ד, דגם הי' יכול לאוקמי' הברייתא היכא דשכרו סתם, אלא דהי' רוצה לחדש דאף בכה"ג, שאמר מאה פרוטות למאה חביות, וא"כ הי' שייך לומר דבאמת הוי כמו מאה שכירות, מ"מ אינו כן, אלא הכל שכירות א' היא, וכולם תלויים בהדדי, וממילא הכל אסור (אם לא אמר כן לעתותי ערב).

(ו) **הא דאמר לי' העבר לי מאה חביות במאה פרוטות- דשכרו אסור, אא"כ אמר לי' לעתותי ערב. אולם ע' במאירי דכ' דגם הא דלעתותי ערב הוא רק בדיעבד, דאינו אסור שכר של הפעולה שעשה כל היום, אבל לכתחלה גם זה אסור, וע"ש מה שהביא מהירושלמי.**

(ז) **כי קא טרח, בהתירא קא טרח- פרש"י, שהיין** אינו נאסר עד שהגיע לקרקעית של זיקי דידהו. ופי' הריטב"א דכוונת רש"י לומר דהוא נשלם מלאכת שפיכתו מיד כשהגיע לאויר החבית, ולכן ממילא מעולם לא טרח אלא בהיתר. אלא דהק' דודאי זה אינו, הא אין מלאכתו נשלם עד שהגיע היין לקרקעית הבור. ועוד כ' דלא הי' צריך רש"י לדחוק כן, דהא קיי"ל דנודות הנכרים וקנקניהם ויין ישראל כנוס בהן, אין איסורן איסור הנאה, והוא לא הי' מניחם ליגע בו עד שישלים מלאכתו, ולכן לא נאסרו באיסור מגע עכו"ם (וכ' המהר"ם דרש"י פי' דאי' יין נסך בקרקע הזיקי, ולכן הי' צריך לפרש דאינו נאסר עד שהגיע לקרקעית הזיקי, דאז באמת נאסר). ובזה ביאר למה אין כאן שום איסור של נצוק כשהגיע לקרקעית החבית (וכמו שהק' תוס' על רש"י), דלדבריו אף כשהגיע לקרקעית החבית אין איסורו איסור הנאה.

(ח) **והא רוצה בקיומו דלא נצטרו זיקי- ע' בחתם סופר דביאר דאין הפירוש דרוצה בקיומו של היין, והיין נאסר, אלא דרוצה בקיומו של הזיקי, וכל זמן שהזיקי הוה בסיסי ליין של איסור, הזיקי עצמן נאסרין, וא"כ הו"ל רוצה בקיומו של איסור, ע"ש.**

למה פת עכו"ם אסור, שיש לחוש שמע
נתערב בה יין נסך. ותמה, שא"כ גם חיטין לא
נקח, שמא נפל בהן יין נסך, פת לא נאכל
שמא אפאוהו בעצי אשירה, וכו', אלא
אחזוקי איסור לא מחזקינן.